

Parlamentarna skupština Vijeća Evrope
Privremeno izdanje

Pomirenje i politički dijalog između zemalja bivše Jugoslavije

Rezolucija 1786 (2011)¹

1. Konflikti koji su opustošili teritoriju bivše Jugoslavije između 1991. i 1995. godine bili su najsmrtonosniji u Evropi nakon Drugog svjetskog rata. Bili su okarakterizirani strašnim ratnim zločinima pri čemu su genocid, etničko čišćenje i silovanje korišteni kao instrument ratovanja, te su oduzeli oko 140 000 života.
2. Parlamentarna skupština konstatira da su konflikti oblikovali novu političku i institucionalnu panoramu i kreirali novu humanu geografiju s dubokim demografskim transformacijama: više od 300 000 ljudi je interno raseljeno, a preko 120 000 izbjeglica nije u mogućnosti ili ne želi da se vrati u područja u kojima su živjeli prije rata. Identifikacija nestalih lica i otkrivanje masovnih grobnica još uvijek traju, ali se otprilike 14 000 ljudi smatra nestalima.
3. Skupština podržava napore zemalja bivše Jugoslavije s ciljem pomirenja i ponovne izgradnje međusobnih odnosa, te pozdravlja njihovu opredijeljenost za regionalnu saradnju što pokazuje snažnu volju za prevazilaženjem nasljeđa prošlosti. Sa zadovoljstvom primjećuje veliki broj pozitivnih primjera građana i lidera iz regiona koji zajedno rade za promjenu:
 - 3.1. Saradnja s Međunarodnim krivičnim sudom za bivšu Jugoslaviju (ICTY) značajno je unaprijeđena tokom proteklih godina i veliki broj optuženih je prebačen u pritvor ICTY-a; tzv. Palički proces promovirao je međudržavni dijalog i pravosudnu saradnju u procesuiranju ratnih zločina;
 - 3.2. došlo je do intenziviranja odnosa između Beograda i Zagreba, šefovi država svih zemalja bivše Jugoslavije prisustvovali su u julu 2010. obilježavanju petnaeste godišnjice masakra u Srebrenici;
 - 3.3. iskopavanje masovnih grobnica i identifikacija uz pomoć DNK analize rasvijetlili su sudbine mnogih nestalih lica; u novembru 2010. predsjednik Tadić i predsjednik Josipović podržali su otvaranje svih arhiva, bez izuzetka;
 - 3.4. Bosna i Hercegovina, Hrvatska, Crna Gora i Srbija posvećene su provođenju tzv. Sarajevske deklaracije, potpisane 2005. godine, u kojoj su se dogovorili da će tražiti rješenje za problem interno raseljenih lica i izbjeglica, uz pomoć međunarodne zajednice;
 - 3.5. u martu 2010. određeni broj zemalja bivše Jugoslavije pokrenuo je tzv. Brdo proces i dogovoreno je da će jedni drugima pružati podršku i da će uložiti sve napore da otvorena bilateralna pitanja rješavaju u evropskom duhu;
 - 3.6. u Deklaraciji iz Istanbula, potpisanoj u aprilu 2010., Bosna i Hercegovina i Srbija odlučile su da prevaziđu historijske razlike i izgrade zajedničku budućnost zasnovanu na toleranciji i razumijevanju, te su se saglasile da regionalna politika treba biti zasnovana na osiguranju sigurnosti i trajnog političkog dijaloga;

¹ Skupštinska debata od 26. januara 2011. (5. i 6. zasjedanje) (vidjeti Doc. 12461, izvještaj Političkog komiteta, izvjestilac: gosp. Marcenaro). Tekst je usvojila Skupština 26. januara 2011. (6. zasjedanje)
Vidjeti i Preporuku 1954 (2011)

- 3.7. neke zemlje saglasile su se da vanjska tijela arbitriraju u sporovima u vezi s granicama, pri čemu Slovenija i Hrvatska predstavljaju pozitivan primjer;
 - 3.8. širom regiona preduzeti su koraci za usvajanje mjera za borbu protiv diskriminacije, a u Bosni i Hercegovini i Srbiji formirana su i vijeća nacionalnih manjina koja zastupaju prava i interese manjina.
4. Skupština posebno pozdravlja inicijativu koju je nedavno pokrenula koalicija nevladinih organizacija iz regiona o uspostavljanju regionalne komisije za utvrđivanje činjenica o ratnim zločinima u bivšoj Jugoslaviji (RECOM) kako bi se dokumentirali svi zločini počinjeni tokom rata i kako bi se odala počast svim žrtvama.
 5. Iako je proteklih godina postignut značajan napredak, Skupština konstatira da je osjetna razlika u situacijama od zemlje do zemlje te da je efikasnost reformi često ispod očekivanog nivoa.
 6. Nadalje, Skupština sa zabrinutošću primjećuje da javni diskurs o ratu i njegovom nasljeđu varira od zemlje do zemlje te da može biti potencijalni izvor mržnje i sukoba. Skupština smatra da, kao što etnički sukob i građanski rat nisu prirodne pojave, nego katastrofe koje uzrokuje čovjek, tako se i njihova prevencija i sprečavanje ne događaju automatski. Vođstva u ovim zemljama treba da budu sposobna, odlučna i vizionarska kada je u pitanju njihovo opredjeljenje za mir.
 7. Prema mišljenju Skupštine, potrebno je da sve vlade iz regiona ulože dodatne napore s ciljem pomirenja i evroatlantskih integracija. Stoga poziva zemlje biše Jugoslavije da:
 - 7.1. osiguraju da pitanje nestalih lica ostane prioritet, da intenziviraju aktivnosti i omogućue odgovarajuće finansiranje za inicijative civilnog društva koje nastoje evidentirati žrtve sukoba kako bi se pozabavili nasljeđem prošlosti;
 - 7.2. osiguraju punu saradnju sa ICTY u procesuiranju ratnih zločina, daju prioritet pronalaženju i hapšenju preostalih bjegunaca i osiguraju punu zaštitu svjedoka;
 - 7.3. intenziviraju tehničku saradnju s ciljem utvrđivanja jasne statistike u vezi s povratkom i lokalnom integracijom izbjeglica, nastave pružati podršku za povratak i reintegraciju izbjeglica u mjestima iz kojih potiču, ili, u slučajevima na koje se može primijeniti, nastave pružati podršku za integraciju u mjestima u kojima žive poslije raseljavanja u saradnji s međunarodnom zajednicom, dajući prioritet pristupu osnovnim pravima uključujući pravo na stanovanje, obrazovanje, zdravlje, zaposlenje i socijalne usluge;
 - 7.4. riješe sve neriješene granične sporove i, da se, tamo gdje je primjenjivo, obavežu na mehanizme obavezne arbitraže;
 - 7.5. pojačaju napore s ciljem efikasnog provođenja antidiskriminacijskog zakonodavstva i zaštite manjina, te da u potpunosti i blagovremeno istraže sve navode o nasilju, zastrašivanju i uznemiravanju članova manjinskih grupa;
 - 7.6. podrže prekogranične, inicijative grass-roots pokreta i inicijative civilnog društva koje imaju za cilj da pomire građane iz različitih zemalja;
 - 7.7. podrže uspostavljanje regionalne komisije za istinu i pomirenje, uz učešće svih zemalja koje su bile uključene u sukobe, s ciljem postizanja zajedničkog razumijevanja prošlih događaja i odavanja počasti i priznavanja svih žrtava.

8. Po pitanju situacije u Bosni i Hercegovini, Skupština izražava žaljenje što su opći izbori održani 3. oktobra 2010. godine još jednom provedeni uz etnička i teritorijalna ograničenja aktivnog i pasivnog biračkog prava, te što ustavni čorsokak nastavlja predstavljati prepreku koja sprečava zemlju da napreduje ka punoj demokratiji koja može preuzeti odgovornost za svoje poslove. Stoga ponavlja svoje preporuke Bosni i Hercegovini da:
 - 8.1. hitno preduzme korake kako bi ispoštovala obaveze koje ima kao članica Vijeća Evrope i preduzme sveobuhvatne, ključne reforme, uključujući i ustavne reforme, te osigura postupanje u skladu s odlukom Evropskog suda za ljudska prava iz decembra 2009. u predmetu Sejdić i Finci protiv BiH, uzimajući u obzir preporuke Venecijanske komisije.
 - 8.2. radi na jačanju funkcioniranja svojih državnih demokratskih institucija kako bi postala potpuno održiva država sposobna da se efikasno bavi izazovima evroatlantskih integracija i ostvari napredak s ciljem zatvaranja Ureda visokog predstavnika.
9. Skupština naglašava da je perspektiva evropskih integracija i dalje značajan podsticaj za uspjeh procesa pomirenja u regionu. Imajući u vidu da su države bivše Jugoslavije na različitim nivoima u pogledu ovog procesa i da se napredak ka članstvu u EU u velikoj mjeri razlikuje od zemlje do zemlje, Skupština smatra da Evropska unija može pružiti neophodan politički podsticaj i dati prednost dijalogu, prvenstveno putem Evropske službe vanjskih poslova u saradnji s drugim relevantnim akterima u regionu. Skupština stoga ohrabruje Evropsku uniju da:
 - 9.1. odvojeno od procesa pristupa i pretpristupa, širom regije promovira proces putem kojeg bi podržala napore zemalja da se efikasno bave neriješenim pitanjima i stalnim izazovima koji stoje na putu potpunoj normalizaciji regiona;
 - 9.2. blisko sarađuje s Vijećem Evrope, Organizacijom za sigurnost i saradnju u Evropi, komesarom UN-a za izbjeglice i Regionalnim vijećem za saradnju koji imaju pravne instrumente i ekspertizu potrebnu za rješavanje neriješenih pitanja.
10. Skupština vjeruje da je potrebno podržati međuparlamentarni dijalog na regionalnom nivou, te naglašava značaj jačanja uloge državnih parlamenata zemalja bivše Jugoslavije u svim poduhvatima čiji je cilj pomirenje u regionu. Sa svoje strane, Skupština odlučuje da ponudi platformu za takav dijalog i da tamo gdje je potrebno to čini u saradnji s Evropskom unijom.